

Förenade målen C-396/05, C-419/05 och C-450/05

Doris Habelt m.fl.

mot

Deutsche Rentenversicherung Bund

(begäran om förhandsavgörande från Sozialgericht Berlin och Landessozialgericht Berlin-Brandenburg)

”Social trygghet — Förordning (EEG) nr 1408/71 — Bilagorna 3 och 6 — Fri rörlighet för personer — Artiklarna 18 EG, 39 EG och 42 EG — Förmåner vid ålderdom — Avgiftsperioder som fullgjorts utanför Förbundsrepubliken Tysklands territorium — Får inte medföras utomlands”

Förslag till avgörande av generaladvokat V. Trstenjak föredraget den
28 juni 2007 I - 11900
Domstolens dom (stora avdelningen) av den 18 december 2007 I - 11948

Sammanfattning av domen

1. *Social trygghet för migrerande arbetstagare — Gemenskapsbestämmelser — Materiellt tillämpningsområde — Förmåner vid ålderdom eller till efterlevande (Rådets förordning nr 1408/71, artikel 4.1 c och d och 4.4)*

I - 11895

2. *Social trygghet för migrerande arbetstagare — Förmåner vid ålderdom — Särskilda regler i tysk lagstiftning*
(Artiklarna 18 EG, 39 EG och 42 EG; rådets förordning nr 1408/71, artikel 4.1 och punkt 1 i avsnitt C i bilaga 6)
3. *Social trygghet för migrerande arbetstagare — Gemenskapsbestämmelser — Materiellt tillämpningsområde — Förmåner vid ålderdom eller till efterlevande*
(Rådets förordning nr 1408/71, artikel 4.1 c och d)
4. *Social trygghet för migrerande arbetstagare — Gemenskapsbestämmelser — Ersätter konventioner om social trygghet som ingåtts mellan medlemsstater — Gränser*
(Artiklarna 39 EG och 42 EG; rådets förordning nr 1408/71, punkt 35 e i avsnitten A och B i bilaga 3)
5. *Social trygghet för migrerande arbetstagare — Förmåner vid ålderdom — Särskilda regler i tysk lagstiftning*
(Artikel 42 EG; rådets förordning nr 1408/71, artikel 4.1 och punkt 1 i avsnitt C i bilaga 6)

1. En förmån kan anses vara en social trygghetsförmån om den beviljas förmånstagaren — utan någon individuell och skönsmässig bedömning av dennes personliga behov — på grundval av en situation som definieras i lag och den hänför sig till någon av de risker som uttryckligen anges i artikel 4.1 i förordning nr 1408/71.

Vad avser förmåner vid ålderdom som ursprungligen grundar sig på avgiftsperioder som fullgjorts av de berörda på delar av det territorium där Tyska Rikets lagar om social trygghet var tillämpliga under de aktuella perioderna och som är

belägna utanför Förbundsrepubliken Tysklands territorium, erkänns inte nämnda avgiftsperioder som sådana med anledning av kriget, utan med anledning av att avgifter har betalats in i enlighet med de tyska lagarna om ålderspension. I likhet med pensioner som grundar sig på perioder som fullgjorts på nuvarande Förbundsrepubliken Tysklands territorium finansieras nämnda förmåner med avgifter som betalas in av yrkesverksamma försäkringstagare. Utbetalningen av sådana förmåner till förmånstagare som är bosatta utanför Förbundsrepubliken Tysklands territorium är inte heller underkastad någon skönsmässig bedömning, redan av den anledningen att det i det tyska lagstadgade pensionssystemet anges att pensioner som är hänförliga till avgiftsperioder som fullgjorts på delar av det territorium där Tyska Rikets lagar om social trygghet var tillämpliga som regel skall betalas ut i utlandet när

pensionärerna är födda före den 19 maj 1950 och stadigvarande bosatte sig utomlands före den 19 maj 1990. Med beaktande av deras kännetecken skall nämnda förmåner följaktligen anses utgöra sådana förmåner vid ålderdom och förmåner till efterlevande som avses i artikel 4.1 c och d i förordning nr 1408/71.

(se punkterna 63, 66, 67 och 69)

2. Bestämmelserna i punkt 1 i avsnitt C (Tyskland) i bilaga 6 till förordning nr 1408/71 är inte förenliga med den fria rörligheten för personer, och i synnerhet inte med artikel 42 EG, i den mån som beaktandet, vid utbetalningen av förmåner vid ålderdom, av avgiftsperioder som fullgjorts mellan åren 1937 och 1945 på delar av det territorium där Tyska Rikets lagar om social trygghet var tillämpliga och som är belägna utanför Förbundsrepubliken Tysklands territorium, kan underkastas kravet att förmånstagaren skall vara bosatt i nämnda medlemsstat.

Bestämmelserna i förordning nr 1408/71 som syftar till att säkerställa att den

ansvariga staten betalar ut sociala trygghetsförmåner även när den försäkrade, som uteslutande har arbetat i sin ursprungsstat, är bosatt eller flyttar till en annan medlemsstat, bidrar nämligen definitivt till säkerställandet av den fria rörligheten för arbetstagare, enligt artikel 39 EG, men även för unionsmedborgare inom Europeiska gemenskapen, enligt artikel 18 EG. De tyska myndigheternas beslut att vid beräkningen av förmåner vid ålderdom inte beakta de avgifter som de berörda betalade in under de aktuella perioderna innebär att de berördas möjlighet att utöva sin rätt till fri rörlighet inom unionen uppenbart försvåras eller att de helt frångår denna möjlighet. Detta utgör således ett hinder för nämnda frihet.

Vad avser de särskilda icke avgiftsfinansierade förmåner som nämns i bilaga IIa till förordning nr 1408/71 får gemenskapslagstiftaren inom ramen för genomförandet av artikel 42 EG anta bestämmelser som avviker från principen att sociala trygghetsförmåner kan medföras utomlands. Medlemsstaten kan särskilt underkasta beviljandet av förmåner som är nära knutna till sociala förhållanden villkoret att förmånstagaren skall vara bosatt i den stat där den behöriga myndigheten finns. Så är uppenbarligen inte fallet med sociala trygghetsförmåner som kan hänföras till artikel 4.1 i nämnda förordning. Nämnda förmåner förefaller nämligen inte vara knutna till de sociala förhållanden som är utmärkande för den medlemsstat som inrättade förmånerna,

och beviljandet av desamma kan således inte underkastas ett krav på bosättning. Om den behöriga medlemsstaten under dessa omständigheter tilläts åberopa integration i staten till stöd för införandet av ett krav på bosättning, så skulle detta direkt strida mot unionens grundläggande mål att främja personers rörlighet inom densamma och deras integration i andra medlemsstater.

Sådana hinder kan i och för sig vara motiverade om det finns en risk för att den ekonomiska balansen i det sociala trygghetssystemet allvarligt rubbas. Den tyska regeringen har emellertid inte visat på vilket sätt den omständigheten att förmånstagare bosätter sig utanför Tysklands gränser kan innebära ökade kostnader för det sociala trygghetssystemet i Tyskland.

(se punkterna 78, 79, 81–83 och 85 samt punkt 1 i domslutet)

3. En förmån kan anses vara en social trygghetsförmån om den beviljas förmånstagaren — utan någon individuell och skönsmässig bedömning av dennes personliga behov — på grundval av en

situation som definieras i lag och den hänför sig till någon av de risker som uttryckligen anges i artikel 4.1 i förordning nr 1408/71.

Vad avser förmåner som grundar sig på avgifter som betalats in med stöd av den tyska lagen om pensionsrättigheter som grundar sig på avgifter som har betalats in i utlandet, är syftet med denna lag att integrera försäkringstagare som har fullgjort avgiftsperioder i den mening som avses i denna lag i det tyska lagstadgade pensionssystemet. Sådana försäkringstagare behandlas nämligen som om de fullgjort dessa försäkringsperioder i Tyskland. Även om det förekommer situationer i vilka förmåner som betalas ut med stöd av nämnda lag kan anses vara ägnade att mildra svåra situationer som uppkommit till följd av det nationalsocialistiska styret och andra världskriget, så är detta inte fallet i målet vid den nationella domstolen. Till detta kommer att bedömningen av om nämnda förmåner skall betalas ut till förmånstagare som inte är bosatta på Förbundsrepubliken Tysklands territorium inte är skönsmässig, redan av den anledningen att det i det tyska lagstadgade pensionssystemet föreskrivs att pensioner som grundar sig på avgiftsperioder som fullgjorts enligt tysk lag om pensionsrättigheter som grundar sig på avgifter som har betalats in i utlandet som regel skall betalas ut i utlandet när pensionären är född före den 19 maj 1950 och stadigvarande

bosatte sig utomlands före den 19 maj 1990. Med beaktande av deras kännetecken skall nämnda förmåner följaktligen anses utgöra sådana förmåner vid ålderdom och förmåner till efterlevande som avses i artikel 4.1 c och d i förordning nr 1408/71.

(se punkterna 107, 110–112 och 114)

4. Förlusten av rätten till förmåner vid ålderdom enligt konventionen om social trygghet mellan Förbundsrepubliken Tyskland och Republiken Österrike av den 22 december 1966, med tillämpning av punkt 35 e i avsnitten A och B i bilaga 3 till förordning nr 1408/71 och konventionen om social trygghet mellan nämnda medlemsstater från den 4 oktober 1995, trots att den berörda flyttade till Österrike innan förordning nr 1408/71 trädde i kraft i denna medlemsstat, strider mot artiklarna 39 EG och 42 EG. Nämnda bestämmelser i förordning nr 1408/71 och i den tysk-österrikiska konventionen från år 1995 är således inte förenliga med artiklarna 39 EG och 42 EG, i den mån som beaktandet, vid utbetalningen av förmåner vid ålderdom, av avgiftsperioder som fullgjorts enligt lagen om pensionsrättigheter som grundar sig på avgifter som har betalats in i utlandet mellan åren 1953 och 1970 i Rumänien, kan underkastas kravet att förmånstagaren skall vara bosatt på Förbundsrepubliken Tysklands territorium.

Gemenskapsrättsliga bestämmelser kan nämligen tillämpas på yrkesverksamhet utanför gemenskapens territorium under förutsättning att arbetsförhållandet har ett tillräckligt nära samband med detta territorium. Denna princip skall tolkas så, att den även omfattar de fall i vilka arbetsförhållandet har ett tillräckligt samband med en medlemsstats lagstiftning och följaktligen med de relevanta gemenskapsrättsliga reglerna.

(se punkterna 122, 124 och 125 samt punkt 1 i domslutet)

5. Bestämmelserna i punkt 1 i avsnitt C (Tyskland) i bilaga 6 till förordning nr 1408/71 är inte förenliga med den fria rörligheten för personer, och i synnerhet inte med artikel 42 EG, i den mån som beaktandet, vid utbetalningen av förmåner vid ålderdom, av avgiftsperioder som fullgjorts enligt lagen om pensionsrättigheter som grundar sig på avgifter som har betalats in i utlandet mellan åren 1953 och 1970 i Rumänien, kan underkastas kravet att förmånstagaren skall vara bosatt på Förbundsrepubliken Tysklands territorium.

(se punkt 129 samt punkt 3 i domslutet)